

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра філософії

УЗГОДЖЕНО

Декан ФЛСК

Наталія ЛАДОГУБЕЦЬ
« 07 » 09 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Анатолій ПОЛУХІН
« 06 » 10 2022 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Комунікативні стратегії в глобалізованому світі»

Освітньо-професійна програма: «Філософія комунікації»

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 033 «Філософія»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	Л	ПР	ЛЗ	СРС	ДЗ / РГР / К	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	1	120/4	17	17	–	86		КП-1	Диф. залік 1
Заочна	1	120/4	6	8	–	106	1К-1 с	КП-1	Диф. залік 1

Індекс: НМ-8-033/22-2.1.2

НМ-8-033з/22-2.1.2

СМЯ НАУ РП 12.01.10-01-2022

Робочу програму навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Філософія комунікації», навчальних та робочих навчальних планів НМ-8-033/22, РМ-8-033/22, НМ-8-033з/22, РМ-8-033з/22 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 033 «Філософія» освітньо-професійної програми «Філософія комунікації» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробили:
доцент кафедри філософії
доцент кафедри філософії

Марія АБИСОВА
Тетяна ШОРИНА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 033 «Філософія» освітньо-професійної програми «Філософія комунікації» – кафедри філософії, протокол № 9 від «23» 06 2022 р.

Гарант ОПП

Марія АБИСОВА

Завідувач кафедри

Любов ДРОТЯНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету ФЛСК, протокол № 8 від «06» 06 2022 р.

Голова НМРР

Анжеліка КОКАРЄВА

Рівень документа – Зб

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Врахований примірник

З М І С Т

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.....	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна...	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки.....	6
2. Програма навчальної дисципліни	7
2.1. Зміст навчальної дисципліни.....	7
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.....	7
2.3. Тематичний план.....	10
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу(ЗФН).....	10
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи	11
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	11
3.1. Методи навчання	11
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	11
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті	12
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	12

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Місце навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі»: входить до циклу дисциплін професійної підготовки та є обов'язковою при освоєнні ОПП за профілем програми магістратури.

Метою викладання дисципліни є розкриття специфіки функціонування та перспективи розгортання стратегічних комунікацій в динаміці і протиріччях глобалізаційних процесів.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- освоєння понятійно-термінологічної базою дисципліни, що вивчається; знайомство з різними підходами до аналізу комунікативних одиниць;
- інтеграція знань про окремі комунікативні стратегії та тактики у систему тактико-стратегічних операціональних комплексів;
- оволодіння методикою когнітивно-прагматичного аналізу комунікативних ситуацій, стратегічного планування комунікативної взаємодії і тактичної реалізації поставленої мети;
- формування творчо активної комунікативної особистості, яка вміє застосовувати отримані знання, сформовані уміння і навички у нових комунікативних умовах.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна:

- здійснювати інтелектуальний пошук, виявляти і критично осмислювати актуальні проблеми сучасної філософської думки, розробляти їх в рамках власного філософського дослідження (ПРН1);
- знати і використовувати фаховий словник та філософські засоби для донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються (ПРН2);
- вміти реконструювати історичний поступ світової філософії, еволюцію філософських ідей і проблем з метою використання історико-філософської спадщини в осмисленні та розв'язанні власних дослідницьких проблем (ПРН3);
- критично осмислювати, аналізувати та оцінювати філософські тексти, застосовувати релевантні методи їх аналізу та інтерпретації (ПРН7);

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 8-12.01.10-01-2022
		Стор. 5 із 14	

– розуміти зв'язки філософії з іншими напрямками філософського дискурсу, інтелектуальними й гуманітарними практиками (ПРН8);

– брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем, обговореннях філософських питань з експертами з інших галузей знань (ПРН10);

– аналізувати, оцінювати і прогнозувати соціальні, політичні, економічні та культурні процеси із застосуванням фахових знань та спеціалізованих навичок розв'язання складних задач філософії (ПРН10).

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна:

– знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК1);

– вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зв'язані із стратегічним управлінням комунікаціями (ЗК3);

– здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) в сфері стратегічних комунікацій (ЗК5);

– здатність розробляти проекти та управляти ними з метою задоволення попиту аудиторії на комунікативні продукти (ЗК7);

– здатність бути критичним і самокритичним, що передбачає знання своїх інтелектуальних переваг і недоліків, вміння використовувати перші й мінімізувати вплив других, на засадах принципів соціальної відповідальності (ЗК8);

– здатність до адаптації та дії в новій ситуації, що передбачає вміння застосовувати для вирішення пізнавальних задач ефективні стратегії і засоби (ЗК9);

– здатність працювати в команді, що передбачає вміння долати комунікаційні напруження та конфліктні ситуації, забезпечувати прихильність співробітників, виявляти доречну поступливість, розподіляти зусилля з/між колегами, працювати на спільний результат (ЗК10);

– здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, що передбачає вміння писати власні тексти аналітичного та публіцистичного характеру в різних форматах та застосувати необхідні процедури (редагування, коректура, звірка) при підготовці тексту до публікації) (ЗК11);

– здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, що передбачає уникання інтелектуального конформізму, готовність завжди віддавати перевагу науковій достовірності, а не впливу авторитету (ЗК12);

– усвідомлення змістової та методологічної специфіки закінченої магістерської програми відносно інших методологічних можливостей філософського дискурсу та філософського дослідження (ФК2);

– усвідомлення зв'язків філософської спеціалізації з іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками (ФК3);

– здатність формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї, доказово й обґрунтовано викладати результати дослідження (ФК4);

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 8-12.01.10-01-2022
		Стор. 6 із 14	

– володіння спеціалізованим знанням в межах певної філософської проблематики, системною обізнаністю з відповідною спеціальною (науково-дослідницькою) літературою (ФК5);

– здатність обирати і застосовувати найбільш ефективну методологічну стратегію дослідження (ФК6);

– здатність критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи аналізу та інтерпретації (ФК7);

– критично оцінювати потенціал та межі різних наукових шкіл, які представляють основні напрями розвитку філософських теорій комунікації (ФК8);

– здатність здійснювати аналіз, оцінку і прогнозування соціальних, політичних, економічних та культурних процесів із застосуванням фахових знань (ФК9);

– здатність викладати філософські дисципліни у закладах вищої освіти (ФК11);

– здатність здійснювати аналітичне обґрунтування та інформаційно-організаційний супровід професійної діяльності (ФК12).

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін, як «Філософія соціальних трансформацій», «Методологія прикладних досліджень у сфері філософії», «Філософія психології комунікації» та є базою для науково-дослідної практики у сфері філософії комунікації.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі» структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме: навчального модуля № 1 «Комунікативні стратегії в умовах багатополярного світу», який є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Окремим модулем № 2 є курсовий проект (КП) який виконується у першому семестрі. КП є важливою складовою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань та вмінь, набутих здобувачем вищої освіти у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Модуль 1. Комунікативні стратегії в умовах багатополярного світу

Інтегровані вимоги модуля № 1:

- знати зміст поняття «комунікативна стратегія», соціофілософські підходи до класифікації комунікативних стратегій за їхнім призначенням;
- вміти виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зв'язані із стратегічним управлінням комунікаціями;
- вміти спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня в сфері стратегічних комунікацій;
- вміти розробляти проекти та управляти ними з метою задоволення попиту аудиторії на комунікативні продукти ;
- вміти бути критичним і самокритичним, що передбачає знання своїх інтелектуальних переваг і недоліків, вміння використовувати перші й мінімізувати вплив других, на засадах принципів соціальної відповідальності.

Тема 1. Поняття «комунікативна стратегія».

Типи раціональності. Теорія комунікативної раціональності. Поняття «комунікативна стратегія», його співвідношення з поняттям «комунікативна раціональність». Комунікативні стратегії та комунікативні тактики. Системи оцінки комунікативної стратегії. Основні рівні реалізації комунікативних стратегій: мікрорівень, мезорівень, макрорівень.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 8-12.01.10-01-2022
		Стор. 8 із 14	

Тема 2. Види комунікативних стратегій.

Типологія комунікативних стратегій за рівнем відкритості, симетрії та способом вироблення: 1) презентація; 2) консенсус, 3) дисенсус. Презентаційний тип виступає як пасивна комунікація; дисенсус як активна комунікація, а консенсус –інтерактивна комунікація. За масштабом вирішуваних проблем комунікативні стратегії поділяють на універсальні та локальні. За характером новизни — на інноваційні та рутинні. За впливом на соціальний об'єкт — інноваційні та традиційні.

Тема 3. Прийоми репрезентації комунікативних стратегій.

Проблема нормативної діяльності суб'єкта комунікації. Габитус як комунікативний механізм відтворення соціального правила. Межі габітусу та рефлексивна поведінка суб'єкта комунікації. Поняття герменевтичного кола, його місця в розумінні правил у комунікації.

Тема 4. Презентаційні комунікативні стратегії.

Публічність як простір логоса (І. Кант, Х. Арндт та Ю. Габермас). Поняття інтенція. Ілокутивна мета, класифікація мовленнєвих актів відповідно до ілокутивної сили. Презентаційна стратегія виводиться з ілокутивної мети. Класифікація презентаційних комунікативних стратегій: 1) асертивна; 2) комісивна; 3) директивна; 4) декларативна; 5) експресивна. Інтерпретація комунікативних інтенцій презентаційних стратегій.

Тема 5. Консенсуально-орієнтовані комунікативні стратегії.

Еволюція категорії консенсус в соціофілософській думці. Консенсус як метод вирішення конфліктів та як стан соціуму, що характеризується стабільністю. Консенсуальна модель публічної сфери. Мажоритарна демократія. Деліберативний процес як зміст конвенціоналізації (Д. Фішкін, Дж. Ролз, Ю. Габермас, Дж. Коен).

Тема 6. Критика консенсуальних теорій.

Критика універсальної раціональності й раціонального суб'єкта. Критика раціонально зорієнтованої комунікації як основи демократії комунікації (Н. Фрээр, А.М. Янг). Критика хабермасовського консенсусу в теорії радикальної демократії (Ш. Муфф).

Тема 7. Дисенсус-орієнтовані комунікативні стратегії.

Значимий дисенсус як спосіб формування спільноти (Т. В. Дейк і Д. Дзоло). Види стратегій конструювання образу «чужого» в комунікації. Комунікативні стратегії експлікації чужородності. Аудіальна демократія (Дж. Дзрайзек, Ж.-Л. Нансі).

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 8-12.01.10-01-2022
		Стор. 9 із 14	

Тема 8. Глобальний світопорядок в контексті комунікативного підходу.

Моделі глобальної системи (И. Валлерстайн, Е. Гідденс, Л. Склер). Моделі глобальної соціальності (Р. Робертсон, У. Бек). Моделі детериторіальної соціальності (А. Аппадурі, М. Уотерс)

Тема 9. Європейська політика зі сталого розвитку та діяльність ООН

На шляху до утвердження європейської громадянської партисапитивної культури. Медійний підхід до концептуалізації публічної сфери. Формування імперативів екологічної безпеки, соціальної гармонії, політичної та економічної стабільності

Модуль 2. «Курсовий проєкт»

Курсовий проєкт (КП) виконується у I семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій. Його мета та цівлі поглиблення і систематизація знань здобувачів вищої освіти про специфіку комунікативної взаємодії; оволодіння необхідними для формування мовної особистості вміннями стратегічного проектування спілкування і тактичної реалізації комунікативних планів у різних видах монологу, діалогу і полілогу; розвиток загальної комунікативної культури.

2.3. Тематичний план

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Пр.заняття	СРС	Усього	Лекції	Пр.заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль № 1 «Комунікативні стратегії в умовах багатополярного світу»									
1.1	Поняття «комунікативна стратегія».	1 семестр				1 семестр			
		8	2	2	4	6	2		4
1.2	Види комунікативних стратегій.	10	2	2	6	8	-	2	6
1.3	Прийоми репрезентації комунікативних стратегій.	8	2	2	4	6	2	-	4
1.4	Презентаційні комунікативні стратегії.	10	2	2	6	7	-	2	5
1.5	Консенсуально-орієнтовані комунікативні стратегії.	8	2	2	4	6	-	-	6
1.6	Критика консенсуальних теорій.	8	2	2	4	7	1	2	4
1.7	Дисенсус-орієнтовані комунікативні стратегії.	8	2	2	4	6	-	-	6
1.8	Глобальний світопорядок в контексті комунікативного підходу.	8	2	2	4	8	-	2	6
1.9	Європейська політика зі сталого розвитку та діяльність ООН.	5	1		4	6			6
1.10	Контрольна робота	-			-	8			8
1.11	Модульна контрольна робота № 1	5	-	1	1		-	-	-
1.12	Підсумкова контрольна робота (ЗФН)					9	1		8
Усього за модулем № 1		75	17	17	41	75	6	8	61
Модуль № 2 «Курсовий проєкт»									
2.1.	Тема курсового проєкту	45	-	-	45	45	-	-	45
Усього за модулем № 2		45	-	-	45	45	-	-	45
Усього за навчальною дисципліною		120	17	17	86	120	6	8	106

2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).

Контрольна робота з дисципліни виконується у I семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 8-12.01.10-01-2022
		Стор. 11 із 14	

Теми рефератів та завдання для виконання практичної частини контрольної роботи здійснюється здобувачем вищої освіти в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій, розроблених провідними викладачами кафедри.

Час, потрібний для виконання контрольної складає 8 годин самостійної роботи.

2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи

Перелік питань та зміст завдань підсумкової контрольної роботи, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми та доводиться до відома здобувачів вищої освіти.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються навчальна дискусія, аналітичний метод, порівняльно-історичний метод, комунікативно-інтерпретативний метод, контент-аналіз.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Бистрицький Є. Комунікація і культура в глобальному світі / Є. Бистрицький, С. Пролєєв, Р. Зимовець. – К.: Дух і Літера, 2020. - 416 с.

3.2.2. Гібридна війна: технології сугестії та контрсугестії: монографія / Акульшин О., Заруба Л., Компанцева С., Кудінов Н., Слухай О., Снитко. Київ: Національна академія СБУ, 2018. 236 с.

3.2.3. Дацюк С. Комунікативні стратегії. Режим доступу: http://www.uis.kiev.ua/~_xyz/moderation.html.

3.2.4. Комунікативні стратегії в глобалізованому світі: методичні рекомендації до виконання курсового проєкту / уклад. М.А. Абисова, Г.М. Клешня. – К.: НАУ, 2021. – 24 с.

3.2.5. Лях В., Йосипенко О., Любимий Я. та ін. Соціокультурні та теоретичні засади філософії постмодерну. – К., 2017. – 312 с.

3.2.6. Піпченко Н. Європейські комунікації. Навчальний посібник. (у співавторстві). – К. : ВАДЕКС, 2021. – 136 с.

3.2.7. Стратегічні комунікації. Підручник. К.: Вадекс, 2019. - 446 с.

3.2.8. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. й доп. – К. : Видавництво «Білий Тигр», 2018. – 370 с.

3.2.9. Швачич Г. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: навч. посібник. – Дніпро: НметАУ, 2017. – 230 с. URL: <http://surl.li/acmwa>

Допоміжна література

3.2.10. Абисова М.А. Комунікативний потенціал культурних відмінностей в інформаційному суспільстві // Вісник Національного Авіаційного Університету. Серія: Філософія. Культурологія. Режим доступу: <http://jml.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/13053>

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Комунікативні стратегії в глобалізованому світі»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 8-12.01.10-01-2022
		Стор. 12 із 14	

3.2.11. Єрмоленко А., Бауман Ю., Лазоренко О. та ін. Ціннісно-нормативне обґрунтування соціальних теорій – К.: Наукова думка, 2014. – 456 с.

3.2.12. Малімон В.І. Комунікативні технології в публічному управлінні: навчально-методичні матеріали. – Івано-Франківськ, ІФОЦППК, 2018. – 51 с.

3.2.13. Соціальна філософія. Хрестоматія: навчальний посібник. Упорядники: М. Ю. Голянич, Ю. М. Москаленко. м. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2019. – 352 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. Репозитарій НАУ: <http://er.nau.edu.ua:8080/submit>

3.3.2. НТБ НАУ: <http://www.lib.nau.edu.ua/main>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Методи контролю та схема нарахування балів.

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної здобувачем вищої освіти навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма
	1 семестр	1 семестр
	Модуль №1	Модуль №1
Відповідь на практичному занятті	10	20
Виконання творчого завдання / Виконання домашнього завдання (контрольної (домашньої) роботи)	30	50
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 здобувач має набрати не менше</i>	23 б.	-
Виконання модульної контрольної роботи №1	60	-
Усього за модулем №1	100	-
Підсумкова семестрова контрольна робота	-	30
Усього за дисципліною	100	100

Модуль №2	
Вид навчальної роботи	Мах кількість балів
	Денна та заочна форма навчання
Виконання курсового проекту	60
Захист курсового проекту	40
Виконання та захист курсового проекту	100

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються здобувачу вищої освіти, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих здобувачем вищої освіти за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума поточної модульної та контрольної рейтингових оцінок становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. **Залікова рейтингова оцінка** визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.6. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та індивідуального навчального плану студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.7. Підсумкова модульна рейтингова оцінка, отримана здобувачем за результатами виконання та захисту **курсової роботи** в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до відомості модульного контролю, а також до навчальної картки та індивідуального навчального плану студента та Додатка до диплома, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.8. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатка до диплома.